

вою класифікації наук відмінність між науками не за предметом, а за методом. Питання, стверджував Віндельбанд, полягає не в тому, як розмежувати предмети історичного пізнання та математично-природничих наук, а в тому, щоб встановити логічні та формально-методологічні особливості історії та гуманітарного знання загалом. Віндельбанд відмовляється від розподілу знання на науки про природу та про дух. Принципом розподілу повинні слугувати “формально пізнавальні цілі наук”. Одні науки шукають загальні закони, інші – окремі факти; одні – науки про закони, інші – науки про події. Перші вивчають те, що має місце зараз, другі – те, що колись було. Перший тип мислення Віндельбанд називає “номотетичним” (тобто таким, що генералізує, що побудований на законі), другий – “ідеографічним” (таким, що індивідуалізує, описує особливе). Один і той самий предмет може бути об’єктом одночасно номотетичного та ідеографічного досліджень. Причина такої можливості у тому, що протилежність між незмінним (загальним) і тим, що трапляється лише один раз, у певному сенсі відносна. Так, наука про органічну природу як систематика – наука номотетична, але як історія розвитку – ідеографічна.

Така ж подвійність лежить і в основі віндельбандівської методології історії філософії. З одного боку, якщо ми беремо її в історичному аспекті, то вона орієнтується на пізнання одиничного й унікального в історії людської думки. Але з другого боку, власне філософський аспект вимагає звернутися до універсальних трансцендентальних цінностей, до дослідження того, як вони унікальним чином розкриваються в певних філософах. Таким чином, методологічну стратегію Віндельбанда можна сформулювати таким чином: виявити, яким чином універсальна оцінна система в різні періоди розвитку людського духу втілювалася й переломлювалася в унікальних особистостях філософів у розмаїтті філософських підходів та систем. Цю стратегію він намагався показати в дії в одному з і своїх пізніх історико-філософських творів “Платон” (1899) [3].

Таким чином, гегельянство, неокантіанство (особливо у своїй баденській версії) та герменевтика В. Дільтея були тим теоретичним каркасом, на якому будувалася класична історія філософії. Думки своїх попередників були завжди тим тлом, на якому виникають нові доктрини у цьому типі філософської рефлексії. Поряд з академічною історією філософії на Європейському континенті буйно квітне й історико-філософський маргінес, представлений феноменологією й постмодернізмом. Українська історико-філософська думка повинна враховувати ці методологічні засади, разом з тим критично осмислюючи досвід попередників.

Список використаних джерел

1. Бичко І. Шляхи оновлення змісту філософських курсів у вищій школі сучасної України / І.В. Бичко // Філософія освіти. Науковий журнал. – №2 (4). – 2006. – С. 235–241.
2. Віндельбанд В. История древней философии / В.Виндельбанд. – К.: Тандем, 1995. – 344 с.
3. Віндельбанд В. Платон / В.Виндельбанд. – К.: Зовнішторгвидав України, 1993. – 176 с.
4. Дільтей В. Виникнення герменевтики // Сучасна зарубіжна філософія: Течії і напрямки. Хрестоматія / В.Дільтей. – К.: Ваклер, 1996. – С. 33–60.

5. Светлов Р.В. Эдуард Целлер: философ, учитель, историк // Целлер Э. Очерк истории греческой философии / Р.В. Светлов. – СПб.: Алетейя, 1996. – С. 5–9.

6. Секундант С. Философско-методологические принципы историко-философской интерпретации / С.Секундант // Докса. – 2006. – Вып.10. – С. 158–166.

7. Целлер Э. Очерк истории греческой философии / Э.Целлер; [пер. С.Л. Франка]. – М.: Канон, 1996. – 334 с. – (История философии в памятниках).

8. Rosenkranz K. Hegel als deutscher National Philosoph / K.Rosenkranz. – Leipzig: Duncker und Humboldt, 1870. – 256 p.

References

1. Bichko I. Shlyahi onovlennya zmistu filosofskikh kursiv u vishnij shkoli suchasnoyi Ukraini / I.V. Bichko // Filosofiya osvity. Naukovij zhurnal. – №2 (4). – 2006. – S.235–241.

2. Windelband W. Istoriya drevnej filosofii / W.Windelband. – K.: Tandem, 1995. – 344 s.

3. Windelband W. Platon / W.Windelband. – K.: Zovnishtorgvi dav Ukraini, 1993. – 176 s.

4. Diltey V. Viniknennya germenevтики // Suchasna zarubizhna filofosiya: Tychiyi i napryamki. Xrestomatiya / V.Diltey. – K.: Vakler, 1996. – S.33–60.

5. Svetlov R.V. Eduard Celler: filosof, uchitel, istorik // Celler E. Ocherk istorii grecheskoj filosofii / R.V. Svetlov. – SPb.: Aleteya, 1996. – S.5–9.

6. Sekundant S. Filosofsko-metodologicheskie principii istoriko-filosofskoj interpretacii / S.Sekundant // Doksa. – 2006. – Vip.10. – S.158–166.

7. Celler E. Ocherk istorii grecheskoj filosofii / E.Celler; [per. S.L. Franka]. – M.: Kanon, 1996. – 334 s. – (Istoriya filosofii v pamyatnikah).

8. Rosenkranz K. Hegel als deutscher National Philosoph / K.Rosenkranz. – Leipzig: Duncker und Humboldt, 1870. – 256 p.

Popov V.Yu., Ph.D., Associate Professor, Department of Philosophy, Donetsk National University (Ukraine, Makiyivka), popovmak@mail.ru

Methodological bases of classic history of philosophy

The article is devoted to the problem of forming of classic western history of philosophy. Specified, that exactly German philosophical discourse became methodological basis of history of philosophy. An idea is grounded that Neo-Kantianism and hermeneutics synthesizing the Hegelianism and Kantianism became the main paradigms of classic western history of philosophy.

Keywords: Hegelianism, Neo-Kantianism, hermeneutics, methodology, historical method, Source criticism.

Попов В.Ю., доктор философских наук, доцент, профессор кафедры философии, Донецкий национальный университет (Украина, Макеевка), popovmak@mail.ru

Методологические основы классической истории философии

Рассматривается проблема формирования классической западной истории философии. Указывается, что именно немецкий философский дискурс стал методологической основой истории философии. Обосновывается идея о том, что неокантианство и герменевтика, синтезируя гегельянство и кантианство стали главными парадигмами классической западной истории философии.

Ключевые слова: гегельянство, неокантианство, герменевтика, методология, историзм, источниковедение.

* * *

УДК 351.862

Старовойт О.

кандидат философских наук, докторант, Национальный педагогический университет им. М. П. Драгоманова (Украина, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

Відчуття свободи як необхідна умова ФОРМУВАННЯ СУБ'ЄКТА ІННОВАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ

Розвиток особистості як суб'єкта інноваційної культури передбачає високий рівень свободи. В навчально-виховному процесі це, зокрема, привчає молоду людину до відповідальності за власні професійні вчинки і дії. Мало того, в особистісно-орієнтованому навчанні свобода є одним з ключових дидактичних принципів, оскільки передбачає вибір освітніх програм, курсів, викладачів. Визначаючи внутрішні засади особистості як суб'єкта інноваційної культури, свобода спонукає до пошукової діяльності й творчості. В них розкривається не тільки інноваційно-культурний потенціал особистості, але й можливості його

подальшого розвитку. Свобода розглядається в статті як необхідна умова існування суб'єкта інноваційної культури.

Ключові слова: свобода, творчість, пошукова діяльність, інноваційна культура.

У процесі розвитку творчих здібностей і формування відповідних ключових компетенцій *необхідною умовою становлення суб'єкта інноваційної культури* постає *відчуття свободи*. Воно виявляє себе у здатності особистості вибирати свою долю, шляхи свого життя, самореалізуватися у процесі життєтворчості і світоперетворення. Видатний російський філософ С.Булгаков стверджував, що саме через людську свободу реалізується всезагальна ідея світотворення [1, с. 351]. Н.Богданова, розглядаючи базові цінності особистості, наголошує на тому, що саме внутрішня, духовна, позитивна свобода як вольова здатність до творчості (на відміну від зовнішньої свободи “від”) може бути трансцендентальним фундаментом самоздійснення особистості [2, с. 83].

Для всебічного розкриття процесу становлення особистості як суб'єкта інноваційної культури принципове значення має комплексна характеристика свободи. Людина є вільною для культурного саморозвитку і життєтворчості, бо людина як суб'єкт культури (і зокрема – інноваційної культури) – це насамперед вільна особистість, здатна до самовизначення. Людина культури так само може бути визначена як гуманна особистість, оскільки вона є вільною в моральному і естетичному самоудосконаленні. Крім того, людина культури – це духовна особистість. Виховання такої особистості передбачає розвиток духовних потреб в пізнанні і самопізнанні, рефлексії; потреб у красі, спілкуванні з рідними, друзями, природою, потреб у творчості, автономії свого внутрішнього світу, пошуках сенсу життя, щастя, ідеалу. Нарешті, людина культури – це особистість творча і адаптивна, варіативна мисляча, з розвиненим почуттям нового, прагненням до творення [3, с. 238].

У середовищі культури людина набуває здатності робити вільний вибір, визначати екзистенціальні стратегії та життєво-ціннісні пріоритети. Саме свобода надає діяльності особи моральний вимір, створює умови для вибору мети, шляхів і засобів її досягнення. Отже, свобода є найважливішим елементом соціального механізму творчої діяльності та самореалізації особистості [4, с. 141].

Соціокультурне середовище надає людині різнобарвну і багатозначну картину світу, в якій сама людина повинна знаходити сутнісні зв'язки та творчо встановлювати загальну гармонію, яка й визначить її ціннісно-світоглядну структуру і життєтворчу спрямованість [2, с. 111]. Відповідно відчуття свободи може бути представлене як необхідна умова становлення суб'єкта інноваційної культури. Воно втілюється в таких загальних характеристиках інноваційної культури, як свобода висловлювання думок та ідей, як свобода творчості [5, с. 645].

Саме тому однією з ознак цілісності освітнього простору, в якому відбувається розвиток особистості як суб'єкта інноваційної культури, повинно бути продовження традиції (яка прищеплювалася в дошкільному закладі у найпростішому вигляді і розвивалася в загальноосвітній школі як один з основних проявів роз-

витку особистості) високого рівня свободи в навчально-виховному процесі, що привчає молоду людину до відповідальності за свої професійні вчинки і дії. Відчуття свободи в молодому студентському віці, коли емоційно-вольова сфера особистості прагне до максимальних звершень, створює відчуття гармонії з зовнішнім середовищем, що, в свою чергу, знімає можливі негативні моменти навчання і перебування у ВНЗ (тимчасові невдачі в навчанні, психологічні негаразди перехідного віку, відчуття надмірної заінформатизованості процесу навчання) [2, с. 156].

За умов особистісно-орієнтованого навчання свобода вибору стає одним з ключових дидактичних принципів. Ця свобода стосується насамперед вибору власної траєкторії навчання, а отже, вибору освітніх програм, курсів, викладача. Освітня програма не має стримувати розвиток особистості, обмежувати її право на успіх, пред'являти нереальні вимоги, прирікаючи на постійні невдачі. Атмосфера свободи науки характеризується тим, що студенти вільно обговорюють проблеми, не бояться робити помилки, співпрацюють у навчанні, бачать у викладачеві джерело досвіду, знань, старшого члена групи [6, с. 48]. Така атмосфера психологічної та робочої свободи, якщо вона є цілісним продовженням аналогічної атмосфери у дошкільному навчальному закладі й у загальноосвітній школі, забезпечує безболісну життєтворчу адаптацію і соціалізацію молодої людини, яка відчуває свою необхідність, цінність як вписану в загальну, універсальну аксіологічну картину світу [2, с. 157]. Тим самим молода людина стає здатною до усвідомлення своєї сутності як суб'єкта інноваційної культури.

Відчуття свободи, яке сприяє досягненню особистістю певного рівня духовної цілісності і енергетично-ціннісної цілеспрямованості, дає змогу людині розвивати й надалі свій потенціал самопланування. Адже цей процес не може бути замкнений у певних часових або вікових рамках у зв'язку з тим, що людська буттєвість визначається антропологічною ентелехією екзистенціального характеру, яка є втіленням свободи самореалізації у певних соціокультурних умовах. Свобода самореалізації як ключовий інтегруючий і систематизуючий елемент культури життєтворчості особистості є необхідною умовою ефективного системно-стратегічного самопланування. Самоусвідомлення розпочинається саме з розуміння своєї здатності до свободи вибудовування та реалізації особистісних життєвих стратегій (як щодо реалізації індивідуальних прагнень, переконань, так і щодо реакції на зовнішньо-соціальні подразники та трансформації зовнішнього соціокультурного середовища) [2, с. 184].

Визначаючи внутрішні засади особистості як суб'єкта інноваційної культури, варто виокремити серед них прагнення (бажання) до пошукової діяльності та творчості. Саме пошукова діяльність і творчість виявляють як інноваційно-культурний потенціал особистості, так і можливості його подальшого розвитку, створюючи для цього відповідні умови.

Нагальною потребою розвитку особистості як суб'єкта інноваційної культури є необхідність підвищення ефективності підготовки юнаків і дівчат до науково-пошукової роботи. Обумовлено це необхідністю:

– створення умов для підготовки демократичної людини, здатної жити й функціонувати в глобальному середовищі;

– вироблення у школярів і майбутніх фахівців умінь та навичок спілкування зі світом, з громадянами інших країн;

– підготовки технологічної людини, здатної освоїти новачку;

– формування особистості, яка розуміє безальтернативність ринку, психологічно підготовлена до вступу в ринкові відносини [7].

Пошукова (пошуково-дослідницька) діяльність може бути визначена як діяльність, що характеризується об'єктивністю, точністю, доведеністю, відтворюваністю, передбачає оволодіння методами наукового пізнання; оволодіння прийомами самостійного пошуку, вивчення (дослідження) й аналізу нового матеріалу; вміння пошуку альтернативних засобів і способів вирішення; оволодіння окремими елементами творчої діяльності (зокрема, творчою самостійністю). Вона може бути розглянута в таких контекстах:

– процесуальному (як спосіб пізнавальної діяльності) – спонукає особистість до створення оригінального соціально-значущого продукту, у процесі роботи над яким самостійно використовуються засвоєні знання, вміння й навички навчально-пізнавальної діяльності, здійснюється їх перенесення в нові умови, проводиться комбінування відомих способів діяльності чи створюється новий підхід до вирішення проблеми;

– змістовного цілеспрямованого особистості (як об'єкт засвоєння: від пошукового навчання – до навчання пошуку) – встановлює зв'язок між внутрішнім світом людини, змістом, спрямованістю її потенціалу та зовнішнім світом, суспільством. При цьому дидактичною метою стає формування в особистості способів і процедур творчого пізнавального пошуку – нових форм, методів, засобів пізнання дійсності та життєдіяльності; гармонійний розвиток інтелектуальних здібностей, дослідницьких умінь і творчого потенціалу; формування на цих засадах активної, компетентної, творчої особистості [8, с. 7].

Як засіб професійної підготовки пошукова діяльність забезпечує:

– підвищення продуктивності засвоєння навчального матеріалу і творчого застосування його на практиці;

– оптимальну підготовку до соціальної взаємодії в майбутній професійній діяльності;

– природний перехід від навчально-пізнавальної, дослідницької пізнавальної діяльності до самостійної творчої професійної діяльності.

Унаслідок здійснення пошуково-дослідницької діяльності як засіб підвищення якості підготовки фахівців відбуваються такі позитивні зрушення в навчальному процесі:

– зростає обсяг засвоєного матеріалу, глибина його розуміння;

– формування наукових понять, вироблення умінь і навичок вимагає менше часу, ніж під час фронтального навчання;

– зменшуються деякі дисциплінарні труднощі (наприклад, не залишається студентів, які не працюють на занятті);

– студенти отримують більше задоволення від занять, зростає їх пізнавальна активність, творча самостійність;

– більш ефективною стає підготовка до професійної діяльності.

А.Яновський вважає, що пошуково-дослідницька діяльність є ефективним методом підготовки до здійснення наукової роботи. Вона розвиває творче мислення, дослідницькі навички, глибину мислення, ініціативність і вмотивовує їх до участі в наукових дослідженнях [9, с. 178]. Тому прагнення особистості до пошукової діяльності може бути визначене рушійною силою її розвитку як суб'єкта інноваційної культури.

У сфері інноваційної культури, як слушно зазначає І.Сіліна, адміністративна вказівка, наполегливе напучування, наказ і навіть особистий приклад виявляються недостатньо ефективними, навіть якщо вони звернені до безпосередніх учасників інноваційного процесу. Не можна забувати про особисту ініціативу цих учасників як суб'єктів інноваційної культури, про їх творчі установи, про самостійне бажання зробити щось нове, творче, несхоже на звичне і традиційне. Саме тому, що неможливо бути творчою особистістю лише під впливом зовнішніх дій, якими б сприятливими вони не були, важливо приділяти увагу процесу самоврядування (самопізнання, самореалізації, рефлексії) як чиннику самовідтворення (становлення, функціонування і розвитку) інноваційної культури [10]. Отже, саме творча особистість є здатною до реалізації інновацій у сучасному суспільстві.

Сучасні дослідники розрізняють поняття “креативна особистість” і “творча особистість”. Під “креативною” розуміють таку особистість, яка має внутрішні передумови (особистісні утворення, специфіка когнітивної сфери, нейрофізіологічні задатки), що забезпечують її творчу активність – не стимульовану ззовні пошукову та перетворюючу діяльність. Таким чином, детермінантою творчої активності особистості виступає її креативність. Але творча активність не завжди є продуктивною.

Продуктивну творчу активність називають творчою діяльністю, тобто таким творчим процесом, внаслідок якого виникає нове досягнення, котре може мати як об'єктивну, так і суб'єктивну новизну та оригінальність. На основі цього творча особистість може бути визначена як креативна особистість, яка внаслідок впливу зовнішніх чинників набула необхідних для актуалізації творчого потенціалу людини додаткових мотивів, особистісних утворень, здібностей, що сприяють досягненню творчих результатів в одному чи декількох видах творчої діяльності. Так, наприклад, працелюбність не обов'язково притаманна креативній особистості, але для результативної творчої активності вона має першорядне значення [11, с. 18].

На увагу заслуговує виокремлення характерних рис творців-інноваторів:

– незалежність: особистісні стандарти важливіші за стандарти групи, неконформізм оцінок і думок;

– відвертість розуму: готовність повірити своїм і чужим фантазіям;

– висока толерантність до невизначених і нерозв'язних ситуацій, конструктивна активність у цих ситуаціях;

– впевненість у власних силах, творчих здібностях, у своїй обдарованості і силу характеру;

– змішані риси жіночності і мужності в поведінці, що відзначають не тільки психоаналітики, але і генетики;

– відсутність прямих меркантильних інтересів у дослідницькій діяльності;

– інтелектуальна ініціатива як продовження розумової діяльності за межами ситуативної заданості, не обумовлена ані практичними потребами, ані зовнішньою або суб'єктивною оцінкою роботи [12].

На думку дослідників, досвід творчої діяльності особистості охоплює такі змістовні компоненти:

1. Конструювання і проектування діяльності, що передбачає:

– уміння проектувати зміст майбутньої діяльності;

– уміння проектувати систему і послідовність власних дій;

– уміння проектувати систему і послідовність дій інших учасників проектувального процесу.

2. Усвідомлення, формулювання, творче вирішення завдань, що передбачає уміння:

– бачити проблему і співвідносити з нею фактичний матеріал;

– виразити проблему в конкретному завданні;

– висунути гіпотезу і здійснити уявний експеримент;

– ясно бачити декілька різних можливих шляхів і подумки вибрати найбільш ефективний;

– розподілити реалізацію рішення на певні кроки в оптимальній послідовності.

3. Досвід методологічної рефлексії, який інтегрує:

– самоаналіз, який є складником безпосередньої проектувальної діяльності і здійснюється в ході проектувального процесу (самоспостереження, самоконтроль, самооцінку);

– самоаналіз ретроспективного типу, обернений в минуле;

– самоаналіз прогнозного типу, обернений в майбутнє (самопередбачення, самозобов'язання, самозвіт) [13, с. 329].

Разом з тим прагнення (бажання) особистості до пошукової діяльності та творчості передбачає і формування умінь долати ті перешкоди, які можуть виникнути на шляху творчого мислення. До них належать:

– конформізм – бажання бути схожим на інших людей, побоювання висловити незвичайні ідеї;

– цензура (особливо внутрішня, занадто висока самокритичність): люди, які побоюються власних ідей, найчастіше не бувають інноваторами;

– побоювання невдачі (обмежує уяву й ініціативу);

– ригідність (ускладнення в зміні способів діяльності в нестандартних умовах);

– прагнення негайно знайти рішення нового завдання (надмірно висока мотивація часто сприяє ухваленню неадекватних, помилкових рішень) [14].

Отже, формування і розвиток суб'єкта інноваційної культури – складний і різногранний процес. І продуктивність його творчої складової значною мірою залежить від свободи вибору суб'єкта інноваційної культури.

Список використаних джерел

1. Булгаков С.Н. Свет невечерний: Созерцания и умозрения / С.Н. Булгаков. – М. : Республика, 1994. – 415 с.

2. Богданова Н. Культура життєтворчості особистості. Філософсько-світоглядний аналіз: наукове видання / Н.Богданова. – К. : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. – 302 с.

3. Бондаревская Е.В. Педагогика: личность в гуманистических теориях и системах воспитания: учеб. пособие / Е.В. Бондаревская, С.В. Кульневич. – Ростов н/Д.: Творческий центр “Учитель”, 1999. – 560 с.

4. Кучерявий І.Т. Творчість – основа розвитку потенційних джерел особистості: Навчальний посібник / І.Т. Кучерявий, О.І. Клепиков. – К. : Вища школа, 2000. – 288 с.

5. Прудникова О.В. Інноваційна культура: проблеми правового регулювання / О.В. Прудникова, М.В. Рожкова // Форум права. – 2011. – №3. – С. 644–647.

6. Іванова С.О. Особистісно орієнтована освіта як чинник формування особистості майбутнього фахівця у вищому навчальному закладі / С.О. Іванова // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. – 2009. – Вип.148. – С. 47–50.

7. Завгородня Т.К. Науково-пошукова діяльність як фактор професійно-особистісного розвитку студентів [Електронний ресурс] / Т.К. Завгородня. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/NVUU/Ped/2011_21/zavhoro_dnja.pdf

8. Павленко О.П. Формування творчої особистості гімназиста у пошуково-дослідницькій діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.09 “Теорія навчання” / О.П. Павленко; Волинський державний університет імені Лесі Українки. – Луцьк, 2005. – 21 с.

9. Яновський А.О. Пошуково-дослідницька діяльність як засіб підвищення якості підготовки фахівців / А.О. Яновський // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. – 2009. – Вип.157. – С. 177–180.

10. Силина І.В. Инновационная культура как высшее проявление общекультурных профессиональных и личностных качеств [Електронний ресурс] / І.В. Силина. – Режим доступу: http://imc.3dn.ru/publ/internet/konferenciya/tezisy_ou/innovacionnaja_kultura_kak_vysshee_projavlenie_obshekulturnykh_professionalnykh_i_lichnostnykh_kachestv/8-1-0-58

11. Брушлинский А.В. Субъект: мышление, учение, воображение / А.В. Брушлинский. – М. : Институт практической психологии; Воронеж: НПО “МОДЭК”, 1996. – 392 с.

12. Сова М.О. Психологічні аспекти розвитку інноваційної культури викладача вищого навчального закладу [Електронний ресурс] / М.О. Сова. – Режим доступу: http://elibrary.nubip.edu.ua/10123/3/%D0%A1%D1%82_%D0%A1%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf

13. Кравцов А.О. Воспитание творческих установок как составляющая становления проектной культуры субъектов образовательного процесса / А.О. Кравцов // Инновации и образование. – СПб.: Санкт-Петербургское философское общество, 2003. – Серия “Symposium”. – Вип.29. – С. 324–330.

14. Поскряков А.А. Инновационная культура и креативность [Електронний ресурс] / А.А. Поскряков. – Режим доступу: http://www.sociology.mephi.ru/docs/innovatika/html/Innovac_kult_kreativnost.html

References

1. Bulgakov S.N. Svet nevechernij: Sozercaniya i umozreniya / S.N. Bulgakov. – M. : Respublika, 1994. – 415 s.

2. Bogdanova N. Kul'tura zhyttjetvorchosti osobystosti. Filosofs'ko-svitogljadnyj analiz: naukovye vydannja / N.Bogdanova. – K. : NPU imeni M.P. Dragomanova, 2011. – 302 s.

3. Bondarevskaja E.V. Pedagogika: lichnost' v gumanisticheskikh teoriyah i sistemah vospitaniya: ucheb. posobie / E.V. Bondarevskaja, S.V. Kul'nevich. – Rostov n/D.: Tvorcheskij centr “Uchitel’”, 1999. – 560 s.

4. Kucherjavij I.T. Tvorchist' – osnova rozvytku potencijnyh dzhrel osobystosti: Navchal'nyj posibnyk / I.T. Kucherjavij, O.I. Klepikov. – K. : Vyshha shkola, 2000. – 288 s.

5. Prudnykova O.V. Innovacijna kul'tura: problemy pravovogo reguljuvannja / O.V. Prudnykova, M.V. Rozhkova // Forum prava. – 2011. – №3. – S.644–647.

6. Ivanova S.O. Osobystisno orijentovana osvita jak chynnyk formuvannja osobystosti majbutn'ogo fahivcja u vyshhomu navchal'nomu zakladi / S.O. Ivanova // Visnyk Cherkas'kogo universytetu. Serija: Pedagogichni nauky. – 2009. – Vyp.148. – S.47–50.

7. Zavorodnja T.K. Naukovo-poshukova dijal'nist' jak faktor profesijno-osobystisnogo rozvytku studentiv [Elektronnyj resurs] / T.K. Zavorodnja. – Rezhym dostupu: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/NVUU/Ped/2011_21/zavhoro

dnja.pdf

8. Pavlenko O.P. Formuvannja tvorchoi' osobystosti gimnazysta u poshukovo-doslidnyč'kij dijal'nosti : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: spec. 13.00.09 "Teorija navchannja" / O.P. Pavlenko; Volyns'kyj derzhavnyj universytet imeni Lesi Ukrai'ny. – Luc'k, 2005. – 21 s.

9. Janovs'kyj A.O. Poshukovo-doslidnyč'ka dijal'nist' jak zasib pidvyshhennja yakosti pidgotovky fahivciv / A.O. Janovs'kyj // Visnyk Cherkas'kogo universytetu. Serija: Pedagogichni nauky. – 2009. – Vyp.157. – S.177–180.

10. Silina I.V. Innovacionnaja kul'tura kak vysshee projavlenie obshhekul'turnyh professional'nyh i lichnostnyh kachestv [Elektronnyj resurs] / I.V. Silina. – Rezhim dostupu: http://imc.3dn.ru/publ/internet_konferencija/tezisy_ou/innovacionnaja_kultura_kak_vysshee_projavlenie_obshhekul'turnyh_professionalnykh_i_lichnostnykh_kachestv/8-1-0-58

11. Brushlinskij A.V. Sub'ekt: myshlenie, uchenie, voobrazhenie / A.V. Brushlinskij. – M.: Institut prakticheskoy psihologii; Voronezh: NPO "MODJeK", 1996. – 392 s.

12. Sova M.O. Psihologichni aspekty rozvytku innovacijnoi' kul'tury vykladacha vyshhogo navchal'nogo zakladu [Elektronnyj resurs] / M.O. Sova. – Rezhim dostupu: http://elibrary.nubip.edu.ua/10123/3/%D0%A1%D1%82_%D0%A1%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf

13. Kravcov A.O. Vospitanie tvorcheskich ustanovok kak sostavlja-jushhaja stanovlenija proektnoj kul'tury sub'ektov obrazovatel'nogo processa / A.O. Kravcov // Innovacii i obrazovanie. – SPb.: Sankt-Peterburgskoe filosofskoe obshhestvo, 2003. – Serija "Symposium". – Vyp.29. – S.324–330.

14. Poskrjakov A.A. Innovacionnaja kul'tura i kreativnost' [Elektronnyj resurs] / A.A. Poskrjakov. – Rezhim dostupu: http://www.sociology.mephi.ru/docs/innovatika/html/Innovac_kult_kr_eativnost.html

Starovoi E., PhD, doctoral, National Pedagogical University M. P. Drahomanova (Ukraine, Kiev), gileya.org.ua@gmail.com

The feeling of freedom as a necessary condition for the formation of the subject innovation culture

Personal development as a subject of innovation culture requires a high level of freedom. In the educational process is, in particular, teaches a young person accountable for own professional actions and actions. Moreover, in the student-centered learning freedom is one of the key principles of teaching, as it involves the choice of educational programs, courses and teachers. Defining the internal basis of personality as the subject of an innovative culture encourages freedom to search and creativity. They revealed not only innovation and cultural potential of the individual, but also the possibility of its further development. Freedom discussed in the article as a necessary condition of existence of the subject innovation culture.

Keywords: freedom, creativity, search activity, innovation culture.

Старовойт Е., кандидат философских наук, докторант, Национальный педагогический университет им. М.П. Драгоманова (Украина, Киев), gileya.org.ua@gmail.com

Ощущение свободы как необходимое условие формирования субъекта инновационной культуры

Развитие личности как субъекта инновационной культуры предполагает высокий уровень свободы. В учебно-воспитательном процессе это, в частности, приучает молодого человека к ответственности за собственные профессиональные поступки и действия. Мало того, в личностно-ориентированном обучении свобода является одним из ключевых дидактических принципов, поскольку предполагает выбор образовательных программ, курсов, преподавателей. Определяя внутренние основы личности как субъекта инновационной культуры, свобода побуждает к поисковой деятельности и творчества. В них раскрывается не только инновационно-культурный потенциал личности, но и возможности его дальнейшего развития. Свобода рассматривается в статье как необходимое условие существования субъекта инновационной культуры.

Ключевые слова: свобода, творчество, поисковая деятельность, инновационная культура.

* * *

УДК 159.9:629.735(043.2)

Воронкова В. Г.

доктор философських наук, професор, завідувач кафедри менеджменту організацій, Запорізька державна інженерна академія (Україна, Запоріжжя), valentina-voronkova@yandex.ua

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ ЯК УМОВА УСПІШНОЇ АДАПТАЦІЇ ЛЮДИНИ ДО ЖИТТЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Розкрито основні шляхи формування інформаційного суспільства, у контексті якого відбувається формування інформаційної культури особистості, яка є умовою успішної адаптації людини до даного виду соціуму. Проаналізовано основні проблеми динаміки особистості у просторі віртуально-комунікаційного суспільства. Розкрито умови успішної адаптації людини до інформаційного суспільства.

Ключові слова: інформаційне суспільство, віртуально-комунікаційний простір, інформаційна особистість, адаптація, інформаційна культура.

Актуальність теми дослідження виходить з того, що інформаційно-комунікативні технології є одним з найважливіших факторів, що впливає на формування суспільства XXI століття, – відмічається в Окінавській хартії інформаційного суспільства, прийнятою лідерами “вісімки” 22 липня 2000 року [1]. Інформаційне суспільство набуває поширення у світі, долає національні межі, а це означає, що викликів з боку глобального інформаційного суспільства нам не оминати. Це вже питання конкурентоспроможності, адекватної участі країни в міжнародних суспільних процесах, у громадській, безпековій, економічній, політичній та інших сферах, спроможності забезпечити модернізацію суспільства відповідно до викликів, що постають перед нами в інформаційній сфері.

Наступає новий етап у розвитку процесів інформатизації. Інтенсивне упровадження і переплетіння сучасних комп'ютерних, теле- радіо і телефонних технологій і комунікаційних служб, швидке розповсюдження локальних і глобальних комунікаційних мереж створює принципово нову якість трансмережевого інформаційного обміну та інструментарію впливу на масову свідомість, що приводить до посилення соціально-психологічних та культурно-інформаційних аспектів глобалізації. Модернізація, яка є актуальним завданням для всього пострадянського простору, вимагає активної інформаційної політики, так як інформаційні технології сьогодні формують суспільство і змінюють світ. Сьогодні на наших очах відбуваються зміни, так як нові можливості інформаційного суспільства трансформують свідомість індивідів, інститути суспільства, політику, державне управління; в управління ввірталася політична мережа і електронний уряд.

В умовах інформаційного суспільства, що еволюціонує до суспільства знань, людина приймає участь у великій кількості комунікацій одночасно. Велика роль у цьому процесі належить розвитку інформації, упровадження якої у повсякденність породжує нові форми реальності. Зміни, що відбуваються у сучасному суспільстві, є постійним атрибутом суспільного життя, які висувають нові вимоги до формування знань, навичок, мотиваційного інструментарію і образу життя людей. В розвинутих країнах вже сьогодні сформована постматеріальна економіка, в якій найважливішим активом є не матеріальні ресурси – товари, сировина, робоча сила,

Збірник наукових праць “Гілея: науковий вісник”